

19 april 1968

Goedenavond, vrienden.

Bij het begin van deze bijeenkomst wil ik u er allereerst aan herinneren, dat wij niet alwetend of onfeilbaar zijn. Wat betreft ons onderwerp van heden: dit brengt de dag met zich. Het is immers

GOEDE VRIJDAG

Ik vind het wat vreemd, dat men deze dag juist "goede" vrijdag noemt, omdat het christelijk geloof immers op deze dag juist herdenkt hoe Jezus eens aan het kruis werd geslagen. Ik kan niet zien, dat daar iets "goeds" aan is. Een opstanding, ja, daarvan kan ik de vreugde inzien. Een dag, die Licht is, die plezier, vreugde met zich brengt, wil ik graag goed noemen. Maar zelfs wanneer ik goed hier interpreteer als "goedertieren" zou ik nog niet weten, of dit nu wel een juiste naam is voor een dag als deze. Wat is immers het geval? Jezus wordt veroordeeld door het Sanhedrin, door Herodes en uiteindelijk nogmaals door Pilatus. Driemaal wordt hij in feite veroordeeld. Zijn dood is dus niet alleen een zaak van de Joden of de Romeinen. Het is juist te stellen, dat hij wordt veroordeeld door de kerk, door de burgerlijke autoriteiten en het hoogste gezag, door de gehele mensheid dus eigenlijk.

Overigens is dit normaal en begrijpelijk. Het gebeurt immers nog heden overal. Men maakt zich in Nederland druk over het feit, dat de componist Theodora kis in Griekenland gevangen werd gezet. Maar deze man had ook iets dergelijks op zijn geweten: hij was het niet eens met een burgerlijk gezag, hij was het niet eens met een militair oppergezag en hij ging nog niet eens naar de kerk ook. En daarvan gaf hij getuigenis. En er zijn in vele landen, ook in zijn eigen land, vele mensen geweest, die meenden dat de gevangenschap toch maar zijn verdiende loon was, daar hij zich toch durfde verzetten tegen het wettige gezag. Waarom zou men het dan een goede dag moeten noemen, waarop men herdenkt, hoe eens de mensheid dergelijke vooroordelen en machtszucht op zijn benepens, op zijn wreedst heeft tentoongesteld?

Natuurlijks het is aardig om te spreken, op feestelijk plechtige toon, over de offers die werden gebracht en hetgeen daarmee werd bereikt. Maar zo zou je ook kunnen spreken over de dood van Martin Luther King en diens sterfdag vieren, zeggende: hier is een man, die zijn leven heeft geofferd voor een ideaal. Hij heeft zijn leven geofferd voor de integratie van de rassen en zie, reeds kort na zijn dood begint men er iets aan te doen. Tegen een dergelijke "hulde" heb ik altijd bezwaar. Is het dan werkelijk nodig dat een mens eerst sterft, of wordt afgemaakt, voordat anderen beseffen, dat hij misschien toch gelijk heeft, dat er toch werkelijk iets aan de hand is? Neen. Het is Goede Vrijdag, want zo noemen haast alle mensen de dag van heden. Maar een verheffende dag vind ik het niet. Ik kan die dag pas verheffend gaan vinden, wanneer ik niet meer hoef uit te gaan van de dood van Jezus Christus - of van de dood van andere martelaren en slachtoffers van menselijke behoudzucht en machtsdrang. Voor mij kan het hoogstens een goede vrijdag zijn, wanneer ik bij het constateren van het "goede", uit kan gaan van de mens zelf.

Dan kan het misschien, heel misschien, toch nog waarlijk een "goede vrijdag" zijn. Weet u waarom? Omdat een mens eigenlijk in het normale leven zijn weg moet zoeken en daarbij alle dingen normaal moet kunnen doen, zonder daarbij zichzelf, zijn God en innerlijke waarden te verliezen. Ik vind het bv. heel normaal, dat er mensen zijn, die zeggen: het is nu wel Goede Vrijdag, maar met een lang weekend van Pasen is het goed reeds nu aan de vakantie te beginnen. Dat is menselijk, dat is normaal. Ik kan mij best indenken, dat de meeste mensen zullen zeggen: een paar dagen vrij, gezellig, feestelijk. Laat ons het er maar eens goed van nemen. Nog niet zo lang geleden waren er vromen, die anderen, dit vieren van vakantie en feest op de Goede Vrijdag onmogelijk wilden maken. Toch leven de mensen gewoon verder, ook al heeft de dag een bijzondere naam, een bijzondere betekenis.

Zelfs, ook Jezus in zijn dagen leefde normaal verder (tijdens het joodse paasfeest, red.), zoals eenieder dit placht te doen. Hij wilde geen aanstoot geven, maar kennelijk achtte ook hij de "feesten van de tempel" en "heilige dagen van de tempel" niet zo belangrijk, dat hij daarvoor alles zou laten. Zodra vroomheid, vaderlandsliefde enz., afhankelijk gaat worden van het vieren van nationale en christelijke feestdagen, geef ik voor deze hoge gevoelens eerlijk gezegd geen jota. Wanneer een 1 mei viering noodzakelijk is om in de arbeiders het bewustzijn levend te houden van hun emancipatie - volgens sommigen - kunnen zij, wat mij betreft, wel thuisblijven. Van een werkelijk bewuste emancipatie is dan immers geen sprake. En wanneer het nodig lijkt het graf van een onbekende soldaat opzichtig te eren om de vaderlandsliefde levend te houden, om aan te tonen, hoe moedig men ook heden voor het vaderland zal strijden, mag men, wat mij betreft, de plechtigheid wel schrappen. Want zij heeft dan weinig achtergrond. Indien er echter een mens is, die, omdat Jezus is gestorven - of omdat de onbekende soldaat daar ligt, of omdat hij beseft dat de arbeiders waarlijk geëmancipeerd moeten zijn - voor zich een besluit neemt, voor zich, vanuit zich in eigen leven en werken iets verandert, zal ik onmiddellijk toegeven: dit is een goede dag.

U moet mij niet kwalijk nemen dat ik het zo zeg. Het klinkt enigszins denigrerend. Toch wil ik niet sarcastisch zijn en zoek ik u niet te shockeren. Ik heb er allen maar geen zin in om, al verwacht u dit misschien van mij, het wijdingsvolle verhaal af te gaan draaien met melodramatisch jagende wolken, bevende aarde, laatste woorden aan een kruis, enz. Neen. Ik ben bang dat dit verhaal doodgepraat is. Het kan literaire verdienste hebben. Ik ben er zelfs van overtuigd, dat het historisch waar is - en dit is meer dan vele christenen in deze dagen geloven, maar ik vind het gewoon niet belangrijk in deze dagen nog uitvoerig over het verleden te spreken en daarbij steeds weer dezelfde oude verhalen op te halen. Wanneer Jezus is gestorven voor de mensheid, zo heeft hij dit zeker niet gedaan om daarvoor nu eens elk jaar een gezellig kerkelijk huldeblijk te mogen ontvangen, met alle roering van de gelovigen, die op andere dagen leven alsof Hij zijn leer nooit voor de mens van heden gegeven had. Jezus is volgens mij gestorven, opdat de mens in zichzelf tot bevrijding zou kunnen komen. Een bevrijding, die overigens lang niet altijd berust op een "neem uw kruis op en volg mij" in de gebruikelijke zin van deze uitspraak, die al te vaak eerder een doekje voor het bloeden is, wanneer een ander lijden moet, dan een zekerheid, een leer, die eenieder als christen voor zich in de praktijk brengt. Jezus' leven wijst eerder op een spreuk als: "Vindt uzelf en volg mij". Nu weet ik wel, dat het voor de meeste mensen een kruis is de werkelijkheid omtrent zichzelf te moeten aanvaarden. Maar dat moet men dan maar voor de goede zaak over hebben.

Kijk eens, de zaak ligt volgens mij: Er is een God. Wat die God is, weten wij eigenlijk niet zo precies. Maar wij weten wel, dat die God leven is, de levende kracht, de pulserende Ziel van het gehele Al. Vanuit dit vibrerende, kloppende Licht leven wij. Wij kunnen niet leven als eenling. Het is zo gemakkelijk je voor te stellen, dat je, persoonlijk en mogelijk als enige, een communicatie hebt met God in den Hoge. Maar het is heel erg moeilijk, om je voor te stellen, dat die God, dit Levende Licht, vlak naast je is, overal, vlak om je heen, in alle dingen. God is niet onbereikbaar ver, niet iets, waar je naar toe moet worstelen om het te bereiken, maar iets, wat je moet leren, eenvoudig, moet leren aanvaarden.

De eerste stap op het pad, dat men verlossing noemt, lijkt mij de aanvaarding van die God. Niet als iets dus, wat ergens bestaat, of desnoods een God, die je zoekt in een kruisbeeld, een God, die alleen boven je in de hemelen is, of desnoods zelfs een God, die naast ons gaat, maar als een God, die rond je is, die je inademt, een God, die doordringt in de poriën van het menselijke wezen. Een God dus, die je niet hoeft te beschreeuwen, maar een God, waar je a.h.w. gevoel voor moet hebben. Je moet Hem niet ver weg, of diep in jezelf zoeken, maar allereerst Hem leren aanvaarden rond je, in je, als deel van alles.

Ik heb zo het gevoel, dat dit ook het geheim, de kern is van Jezus zelf en Diens leven: de eeuwige Scheppende en pulserende Kracht, die altijd in en met Hem is. Ik heb zo een idee, dat de wonderen, die men Jezus toeschrijft, een deel zijn van dit besef en dat zelfs dit gevoel van verlatenheid, waarover Jezus een ogenblik klaagt in Ghetsemane, dit smeken om te ontkomen

aan de kruisdood - en zoals sommigen zegden, riep hij ook aan het kruis uit "mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten" - waar overigens enkele ooggetuigen aan onze zijde het niet mee eens zijn - komt volgens mij niet voort uit het feit, dat God opeens ver en onbereikbaar voor Hem was, maar dat Jezus het contact met God voor een ogenblik was kwijt geraakt,- dat Hij zozeer in zichzelf en eigen problemen verzonken geraakte, dat Hij voor een ogenblik de nabijheid van God niet meer kon gevoelen.

Wil je als mens van deze vrijdag een Goede Vrijdag maken, dan zul je met je denken volgens mij van hieruit verder moeten gaan. God is er. Rond ons en overal. Zolang ik mij van die God bewust kan blijven, is er niets, wat mij werkelijk en blijvend kan deren. Zodra ik mij niet van die God bewust ben, of alleen maar een God vereer, zoals ik mijzelf die gemaakt heb met een beeldje hier en een beeldje daar, een denkbeeld van hoogste sferen, een hemel of desnoods een kruisbeeld aan de muur, ben ik alleen. Dan kan ik God niet meer vinden, niet voelen, niet verstaan. Maar wanneer ik zover kom, dat ik God voortdurend bij mij gevoel, dan komt de tweede vraag: "Hoe maak ik die God waar?" Jezus maakt God waar, leeft die God. "Ik ben het niet, die tot u spreekt, het is de Vader, die tot u spreekt door mij." Dat is mooi gezegd, maar dat kun je alleen maar oprecht en eerlijk zeggen, wanneer je werkelijk dat gevoel hebt van verbondenheid, van kosmische eenheid met die God. Zonder dit heeft, een dergelijke uitspraak geen zin. Dan wordt zij bedrog, sacrilegie of opschepperij.

Stel dat ik gevoel, dat die God één is met mij. Wat wil die God dan van mij? Wil hij, dat ik anders zal zijn dan een ander? Een lastige vraag. Want wanneer je aan de mensen vraagt, wat God nu eigenlijk van je wil, krijg je meestal een heel verlanglijstje te horen. Alleen, wanneer je nagaat, wat er alzo op staat, kom je wel tot de conclusie, dat degenen, die je - in de naam van God natuurlijk - dit verlanglijstje voorhouden, er het meeste voordeel van heeft, wanneer je alle geboden zonder meer opvolgt. Mijn antwoord luidt dan ook: Neen, God verlangt niet, dat je anders bent dan anderen. Hij verlangt slechts van je, dat je eenvoudig mens zult zijn, zoals je bent.

Jezus was ook een eenvoudig mens. Natuurlijk, nu zegt men u, dat Jezus vegetariër was en socialist en weet ik wat nog meer. Jezus was volgens de mensen van alles. Maar wat Hij geweest zou zijn blijkt meer een kwestie van mode dan van werkelijkheid. Want elke dag weer komt er iemand, die Jezus nodig heeft als voorbeeld, autoriteit en bevestiging van zijn eigen mening. Hij maakt dan van Jezus alles, wat toevallig in zijn kraam te pas komt. Men heeft zelfs getracht van Jezus een ariër te maken ook. Men beweerde dit, omdat men het nuttig, - voor eigen gezag - noodzakelijk achtte, maar daarom was Jezus nog geen ariër. U begrijpt wel, wat ik wil zeggen. Jezus was een mens. Wij weten van Jezus, dat hij overal at, zelfs in het huis van een tollenaar, die toch door de medemensen als zondaar werd veroordeeld. Wij weten, dat Jezus wel van een drankje hield, wijn, puur of verdund met water, zoals dat toen gebruikelijk was. Wij weten, dat Jezus kennelijk mensen die een roes hadden, niet zonder meer veroordeelde. In het evangelie staat, dat Jezus op de bruiloft van Kanaän op wonderdadige wijze wijn maakte, omdat het aanwezige gezelschap alle kruiken leeg had gemaakt. En als u nu weet, wat een bruiloft in die streken zelfs nu nog inhoudt, kunt u wel nagaan, dat het vroeger niet veel anders is geweest, zodat wij wel aan kunnen nemen, dat een groot deel van de gasten om het eens plat te zeggen, al aardig in de lorum was. Het verdere verhaal van de evangelist bevestigt deze stelling. Jezus was dus kennelijk geen afschaffer.

Licht u rustig even. Wij zitten hier niet om plechtig te doen maar om iets te begrijpen. En dat komt er, volgens mij, vooral op neer, dat wij in het leven niet de taak hebben iets bijzonders te zijn, iets meer dan anderen. Volgens mij zijn wij, zodra wij mens worden, voornamelijk op aarde om onszelf te kunnen zijn. Een goede dag is dan ook, volgens mij, een dag waarop een mens, in het bewustzijn dat hij mens is, dit gezamenlijk met God weet te zijn, zonder een ogenblik van schaamte of ontkenning t.a.v. hetgeen hij, als mens, is. Een aanvaarding van het leven in alle facetten, in het gevoel van voortdurende verbondenheid met de Godheid. Daar komt het volgens mij in het leven op neer. Volgens mij kunnen er dan ook geen uitvoerige lijsten worden aangelegd van hetgeen zonde is en hetgeen een deugd is, wat wel goed is en wat niet goed zou zijn. Er zijn volgens mij geen lijsten van hetgeen in de wet staat en wat niet in de wet staat, die goed

en kwaad kunnen bepalen. Het komt er eenvoudig op aan als mens te leven in eenheid en vrede met de God, die je rond en in je beseft. Zolang dat maar waar is, mag je alles doen, wat je maar wilt.

Denk nu niet, dat men dan dus alles kan gaan doen, wat men normaal als mens wel denkt te willen, maar veelal niet durft waar te maken. Er zijn vele dingen, die u wel doen zult, maar bij voorkeur toch niet, wanneer een ander daarvan weet heeft. Wanneer je weet, dat God overal bij is, overal deel van is, dan is er Iemand, die overal van weet, dan blijft niets meer verborgen. Beseft dit en je komt als vanzelf los van het duister.

De Goede Vrijdag was een dag van duisternis. Het zwerk betreft, bliksemschichten slaan neer en verscheuren zelfs de voorhang van het allerheiligste in de tempel. De aarde beeft, doden schijnen op te staan om rond te waren. Kortom, het is nog veel erger dan de ergste zomerdag in Nederland - en dat wil heel wat zeggen -, het is, zelfs indien wij de kruisdood vergeten, een vuile, vieze, sombere rotdag, een dag om tegen te vloeken. Zo is volgens mij de dag van een mens, die tracht God opzij te schuiven, op een afstand te houden, een mens die zegt: God, U bent daar, ik ben hier, ik moet hier leven en wil mijn vrijheid hebben, dus blijft u nu maar, waar u bent. Maar op het ogenblik, dat je leert zeggen: "God, ik kan geen scheiding maken tussen u en mij", kan er ook geen duister meer zijn. Dan is de dag Lichtend en blij, zelfs ondanks alles. Wij hebben in onze groep enkele leden, die eens getuige waren bij Jezus' dood. Zij zijn het, die steeds weer met nadruk beweren, dat Jezus aan het kruis niet uitriep: "Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten" maar: "Mijn God, wat hebt Gij mij verheerlijkt!"

Wanneer God met je is, is dit opeens denkbaar. Wanneer je het contact met God gevoelt, is al het andere opeens onbelangrijk geworden. Dan ben je eigenlijk voor het normale leed onaantastbaar geworden, omdat je de eeuwige blijheid gevoelt, zelfs door de pijnen van de tijd. Het enige, wat je hierdoor niet wordt, is: méér te zijn dan anderen.

Voor een mens is het geestelijke leven zeer belangrijk. Vaak is geestelijk streven het meest belangrijke, wat je je als mens maar voor kunt stellen. Maar laat ons dan op deze Goede Vrijdag ons eens afvragen, of wij dit dan wel werkelijk doen in de geest van de Christus. Gaan wij misschien uit van het feit, dat wij meer zijn dan een ander, bv. meer ingewijd, bevoorrecht boven anderen enz.? Hoe vaak denkt u het niet? Hoe vaak zegt u uzelf niet, dat u eigenlijk bevoorrecht bent? Maar er is geen voorrecht, waardoor u meer zou kunnen zijn dan een ander. U kunt zelfs niet meer begenadigd zijn dan anderen. Hoogstens kunt u iets meer openstaan voor God dan sommige andere schepselen. Maar hierdoor wordt u niet meer of minder dan die anderen. U leeft hoogstens meer in de waarheid en daardoor gelukkiger, voelt u zich meer één met de kosmos. Maar alle anderen kunnen hetzelfde doen, zullen eens hetzelfde beseft vinden. Er is dus geen reden om ons vanavond uitverkoren te gevoelen en zeer gewichtig, omdat wij vanavond eens samen trachten enkele waarheden na te gaan. Zo min als er eigenlijk reden is om te stellen, dat wij meer zinrijk bijeen zijn dan andere mensen.

Wij zijn gewoon bij elkaar, met God. Gewoon delen van een kosmos, waarin alle delen voortkomen uit dezelfde macht, voor die macht gelijk en dus in wezen ook gelijkwaardig zijn. Wij zijn delen van een eeuwigheid, die dan wel voor een ogenblik in de tijd beleven, maar die in feite tijdloos zijn, wanneer het eropaan komt. Onze bewustwording, onze waarheid, onze verlossing is niet een kwestie, die een ander mens ons zal regelen of voor ons opknaapt. Dit alles is onze persoonlijke aanvaarding van iets, van een God misschien, het lief kan hebben.

Wanneer wij ons afvragen, waarom Jezus eigenlijk moest sterven - wat op een dag als vandaag redelijk schijnt - kan ik mij niet onttrekken aan parallellen met de moderne tijd. Want Jezus sterft eigenlijk niet omdat het niet anders kan. Hij sterft alleen, omdat door zijn herrijzenis, alleen door het feit, dat zelfs de dood kan worden overwonnen, de mensen ertoe kunnen worden getracht waarlijk in een God van liefde te geloven. Het gaat niet in de eerste plaats om het kruis, het gaat vooral om de Liefdevolle Vader, die altijd met ons is. Het gaat ook niet om Jezus als koning der wereld of zoiets. Het gaat om God als kracht van ons aller wezen. Want Jezus is eerst belangrijk door hetgeen hij de mensheid doet beseffen, de mogelijkheid tot een nieuw erkennen, die hij de mensheid geeft.

Dat er een dood voor nodig is, om de mensen zo iets te doen beseffen, is al erg genoeg. Misschien vraagt u zich dan nu ook af, of Jezus geen andere manier had kunnen vinden om dit alles duidelijk te maken. Misschien had Jezus de mensen kunnen dwingen God in waarheid en volgens zijn leer te aanvaarden. Maar iemand dwingen betekent ook: de waarde van het zelf bereiken wegnemen; de betekenis van een bereiking, een besef, in wezen tenietdoen. Wanneer ik u dwing, om iets goeds te doen, zult u het niet meer prettig en goed vinden. Voor u heeft het geen waarde meer als goed, u zult er niet in óp kunnen gaan. Indien u mij niet gelooft, moet u maar eens aan uw kindertijd denken. Toen werd u vaak gedwongen iets goed te doen, al is het alleen maar, om het mooie handje te geven. U hebt het misschien gedaan, maar de spontane begroeting ging teloor. Hebt u nooit de ouderen ik-weet-niet-wat gewenst, omdat het niet goed was zoals u het zelf wenste te doen? Hebt u niet nog nu bepaalde dingen, waaraan u een hekel hebt, alleen omdat men u vroeger wilde dwingen die dingen zo buitengewoon goed te doen?

God wil ons kennelijk niet tegen onze eigen wil in dwingen om goed te zijn, om Hem te beseffen enz. Bewustwording is een kosmische noodzaak. Uiteindelijk zullen wij allen tot een volle bewustwording komen. Maar wij zullen daartoe eerst komen, wanneer wij zelf, vanuit onszelf, de waarden van dit bewustzijn kunnen aanvaarden. Wanneer wij werkelijk contact met God willen kennen en beleven, zo moet dit voortkomen uit ons eigen besef, dat God liefde is, dat God rond en met ons is, dat Hij in ons, rond ons, overal en altijd met ons is. En dit kunnen wij alleen aanvaarden, wanneer wij het vrijelijk beseffen, leren aanvaarden, leren gebruiken zelfs. Om ons dit in vrijheid te doen beseffen, was het nodig dat Jezus zou sterven en herrijzen. De mensen geloven immers iemand nooit, tot hij dood is? En zelfs dan geloven zij hem nog niet. Maar als hij dan het schijnbaar onmogelijke doet en uit die dood terugkeert, hoe dan ook, geldt dit voor haast alle mensen zonder meer als een bewijs. Om dit bewijs te geven aan degenen, die hem volgden, moest Jezus sterven.

Wanneer Jezus dan voor ons gestorven is op deze wijze, zo rijst ons de vraag, hoe het dan wel staat met het leven op aarde. Want al zijn er velen, die menen, dat juist deze dagen geschikt zijn om te spreken van een hemelse glorie, een goddelijke goedheid enz., zo meen ik, dat het bovenal tijd is om te spreken over de mens en zijn leven, zoals hij dit kent. Men kan zich natuurlijk bezig gaan houden met de toestanden in een hemel, de werking en het mogelijke optreden van engelen en dergelijke dingen. Maar nogmaals, dat ligt ver van de werkelijkheid, waarin de mens leeft en bewust kan reageren. Daarom lijkt het mij juister en meer in overeenstemming met Jezus' leven en lijden, wanneer wij ons richten tot die punten, die op eigen wereld van belang kunnen zijn.

Allereerst constateer ik dan, dat op aarde, zoals in de mens zelf, geldt dat het waarlijk goede nooit uit dwang geboren kan worden. Wij kunnen anderen het goede niet afdwingen. Het werkelijk levende, het werkelijk bewuste, dat in jezelf geboren moet worden, kun je, zodra je het bezit, zelfs niet aan anderen doorgeven, je kunt het alleen maar zijn. Opvallend is dan volgens mij ook wel, dat Jezus nooit heeft geprobeerd van zijn leerlingen een soort filiaal-Jezussen te maken. Wel heeft hij getracht hen bewust te maken van hun eigen mogelijkheden, maar zelve wilde hij alleen Jezus zijn. Daarom heeft hij zelfs niet getracht de mensen te bekeren, zoals bv. Johannes de Doper dit deed.

Nu doet men wel, alsof dit anders was, maar dat is te begrijpen: men kan immers op het ogenblik veel geld binnenhalen voor de missie? Geen wonder, dat men zelfs tracht, de zaken zo voor te stellen, alsof Jezus zelf de eerste missionaris was. Maar lees het evangelie en zie de feiten. Wij horen nooit, dat Jezus ergens in een stad of dorp de mensen heeft staan toeroepen: komt en luistert. Hij is hoogstens bij de mensen gaan zitten, heeft met hen gesproken en op een gegeven ogenblik gezegd: nu weet ik ook een goed verhaal. En dan vertelde hij een van de gelijkenissen. Jezus heeft de mensen nooit samen laten komen, om naar hem te luisteren. Maar wanneer zij hem, tot in de stilte toe, nakwamen, zo was hij altijd bereid, moe of niet, hen iets te zeggen. Hij gaf zijn leer, zijn wijsheid aan degenen, die wilden luisteren, die Hem volgden uit vrije wil. En wanneer hij dan zijn leer gegeven had, liet hij de mensen er mede alleen. Zij moesten dan zelf maar uitmaken, wat zij daarmee wilden doen.

Opvallend is, dat Jezus bijna nooit in zijn leven zegt, dat iets bepaaldelijk zo en zo moet. Hij heeft alleen steeds weer de mensen gevraagd: wil je? En daarin ligt voor mij het grote verschil tussen Licht en duister. Alles, wat duister en kwaad is, of moet ik zeggen: alles wat chaotisch is, kan zich voeden door geweld, door het overwinnen en dwingen van anderen, het vernietigen van die anderen, hun vrijheid van denken en handelen. Het chaotische zoekt alleen zichzelf, voedt a.h.w. zichzelf met degenen, die het weet te overwinnen. Daarom kan het dwingen, afpersen, kan het met alle middelen er naar streven anderen zich te doen conformeren aan hetgeen het stelt.

Het chaotische wint niet de mens zelf, maar dwingt hem te volgen, mogelijk zelfs door terreur. Allereerst dwingt het de mens met zijn daden, althans uiterlijk, de opgelegde regels te volgen. Maar het gaat verder en neemt de mens elke vrijheid van denken, zodat hij op de duur niet beter meer weet en zelfs in zijn gedachten, zover hij zelf nog denken durft en kan, slechts een weerspiegeling vormt van de macht, die hem beheerst en verteert. Want de mensen en geesten, die niet u, maar slechts uw gehoorzaamheid, onderwerping willen, die u alleen maar willen gebruiken, zullen altijd weer proberen, u tot confirmatie van hun denken en standpunten te dwingen en slagen daarin vaak. Inderdaad.

Maar is dit dan niet gelijktijdig een vernietigen van hetgeen u werkelijk bent, van uw eigen wezen, vermogen tot bewustwording? Wanneer je een grote zondaar met geweld dwingt netjes te worden, zo zul je daarin wel slagen, maar in het begin is hij alleen maar een zeer gefrustreerde grote zondaar. En als je hem ook dit gevoel van innerlijke onrust en onvrede kunt ontnemen, blijft er alleen maar iemand over, die geheel geleefd wordt door anderen, een marionet. Ik geloof, dat God van ons geen marionetten wil maken. Ik geloof, dat God van ons verlangt, dat wij zelf leren zullen Hem te aanvaarden, zoals Hij in en buiten ons, overal, is. Ik meen, dat voor een mens die vrije bewustwording, dit God vinden uit eigen wil en ervaring, neer komt op het aanvoelen van die eeuwige hartenklop van het eerste woord in jezelf en de Schepping, het bewust en zelve erkennen van de eerste Kracht in de kosmos.

Volgens mij wenst God, dat wij zover komen. Maar Hij legt het ons niet op, hij dwingt ons niet. Hij wacht. Hij wacht geduldig en getrouwelijk, tot wij bereid zijn afstand te doen van onze denkbeelden van meerwaardigheid, grootheid, het alles kunnen weten en beheersen, en eenvoudig leren zeggen: "God, hier ben ik. En U bent hier, God, in, naast en rond mij. Zegt U het nu maar, ik weet het niet precies, geef mij een hint in de juiste richting. Ik heb wat kracht nodig, God, wees in mij, want hier vraagt een mens om raad, om genezing. God, ik kan het zelf niet en U bent toch ook in mijn wezen, zoals overal? Help mij dan eens wat, laat mij beseffen, dat Gij in mij zijt, met Al Uw kracht en grootheid."

In deze nederigheid krijg je volgens mij ook altijd antwoord. Een antwoord, dat steeds weer uitblijft, wanneer je bv. zegt: "ik zal u genezen, want ik ben beter of sterker dan gij". Als God een mens was, zou hij ongeveer zeggen: "O, je bent dus beter dan anderen, dan de andere delen van mijn schepping en wezen!? Je wilt dus niet een gelijkwaardig deel zijn van Mijn totaliteit? Goed. Ga je gang. Probeer het dan maar. En als het niet lukt, kom je misschien tot de conclusie, dat je toch niet zo bijzonder bent, als je wel denkt. Dan zul je misschien op mij een beroep doen, dan zul je misschien komen tot Mij".

Maar wat zit ik eigenlijk hier te preken en God woorden in de mond te leggen. Er wordt dezer dagen al zoveel gepreekt, om nog maar niet te spreken van de Mattheuspassie en de Johannespassie enz. enz. Neen. Ik moet voorzichtig zijn met hetgeen ik zeg, opdat u mij niet gelijkschakelt met de valse sentimenten, die zo rijkelijk over de wereld worden uitgestort door hen, die zich beter en vromer wanen dan anderen. Bovendien, zo leuk is het nu ook weer niet, om over deze dingen met u te moeten spreken. Maar misschien begrijpt u nu, waarom ik het vandaag allesbehalve een goede vrijdag noem. Wanneer je als mens redeneert en ziet, wat men Jezus heeft aangedaan, kun je immers alleen maar zeggen, dat het niet alleen eens gedaan is door één enkel volk, maar dat het door alle tijden en door alle volkeren wordt gedaan. Want het herhaalt zich steeds weer. Steeds weer zijn er mensen, die hun eigen belangen en denkbeelden,

hun gevoel van macht, rijkdom, status stellen boven alles, zelfs boven de waarheid, boven iets, wat eerlijk en oprecht is. Als mens zou ik zeggen: de fouten van eens, leven heden nog net zo. En als geest moet ik zeggen: hier is een Kracht, die uiteindelijk zichzelf moet offeren, omdat dit, zelfs wanneer het geesten betreft, kennelijk de enige manier is om aandacht en begrip te krijgen. En daarmee ben ik uitgesproken.

Maar daarmee spreek ik ook een oordeel uit, zelfs over mijzelf als geest. Kan ik God dan alleen maar begrijpen, wanneer Hij zich offert en dat terwijl die God toch altijd rond en met mij is? Geen compliment voor mijn besef, mijn bewustzijn. En u? Veroordeelt u eigenlijk niet min of meer eenieder, die een beetje anders denkt en leeft, dan uzelf doet? Niet in Jezus' naam natuurlijk, maar toch Er zijn bv. mensen, die slecht zijn, want zij nemen wel eens iets van je weg. Dat zijn dan dus slechte mensen, die deugen niet. Die horen in de hel thuis. Wij zijn beter, wij stelen niet. Behalve misschien de tijd van de baas, waarvoor wij werken, de tijd van mensen die wij dwingen onze nutteloze praat aan te horen. En misschien stelen wij zelfs de menselijke rechten van anderen, wanneer wij ons op de borst kloppen over allerlei dingen, die wij zelf toch niet echt gedaan hebben, maar ja, dat klinkt niet mooi. Daarom zal het voor velen wel niet deugen...

Laat mij liever trachten, mijn denkbeelden omtrent dit alles eens wat korter en duidelijker te stellen.

Wij komen voort uit God. God is de Kracht. Die Kracht openbaart zich. De veelvoudige facetten van die openbaring kunnen wij niet overzien, maar wij zijn een van die facetten. Als mensheid, als deel van een bepaalde opbouw in de kosmos, zijn wij één enkel facet van die schepping, die wij niet geheel kunnen beseffen. Als deel van die opbouw moeten wij datgene waarmaken, wat behoort tot ons facet van die schepping, van de goddelijke openbaring. Het is niet onze taak om God waar te maken, maar wel om God in dit facet, dat wij zijn en waarvan wij deel zijn, zo volmaakt mogelijk te weerspiegelen.

Dat kunnen wij nooit doen, wanneer wij door geloof en streven proberen een blijvende verdeeldheid te zaaien tussen mensen of zelfs maar tussen verschillende tijdperken. Ik weet niet, of u wel eens een spiegel hebt gezien, die craquelé is, vol barstjes. Het beeld, dat een dergelijke spiegel geeft, is vaag en vaak zelfs ridicuul, omdat het door de vele breuken eerder op het effect van een lachspiegel lijkt dan op een rechtlijnige weergave van een werkelijkheid. Op een dergelijke wijze geven wij Gods werkelijkheid weer, wanneer wij trachten ons los te zien van het geheel. Ook wanneer wij proberen dit te doen t.a.v. aansprakelijkheid en verplichting. Ook wanneer het gaat om de erkenning van God of het vervullen van een bestemming.

Omdat wij behoren tot een bepaald facet van het geheel, zijn wij onderworpen aan een bepaalde reeks van invloeden. Ik ga dus niet zeggen, dat voor een mens dezelfde regels zullen gelden of dezelfde waarden, als voor bv. een dier. Zelfs voor elke soort of elke groep van dieren kunnen wel andere waarden gelden en andere regels gelden. Wij kunnen dit niet zonder meer vaststellen. Wij kunnen alleen stellen: voor mijzelf gelden deze regels, deze waarden. Meer niet. Men kan ook niet zeggen, dat men volgens die regels goed of verkeerd handelt. Men kan slechts datgene, wat men in zichzelf beseft, waar maken. Meer niet.

Het is opvallend, dat in deze gehele kwestie omtrent Gods openbaring de concrete maatstaf, de maatstaf van een absoluut en door de mens niet te interpreteren of te kennen gezag zo zeer ontbreekt. Natuurlijk, wij hebben een wezen, dat wij in onszelf dragen en dat wij willen en moeten zien als uitgebreid in zijn mogelijkheden en besef over het geheel van de mensheid. Dit is een der regels, die voor ons schijnen te gelden. Maar dit wezen, dat wij zijn, kent ook intenties, die vaak zeer verschillen van de voor ons kenbare resultaten. En deze intenties lijken mij veel belangrijker dan de werkelijke, voor elke mens kenbare gevolgen van hetgeen wij doen. Er zijn geen maatstaven te hanteren als bijvoorbeeld: je moet gedoopt zijn om in de hemel te kunnen komen. Je kunt hoogstens zeggen, dat een mens, om Gods bestaan te kunnen erkennen, en verdragen, moet handelen naar beste bewustzijn, dat men God steeds weer waar moet maken

zoals men Hem zelf kent, zelfs wanneer geen enkele mens God op deze wijze ziet, kent of zelfs maar kan aanvaarden.

Vreemd, maar mooi. Verwarrend natuurlijk, want het is voor een mens veel zekerder en aangenamer met een vaste regel van door anderen gestelde en gehandhaafde wet te maken te hebben. Maar aan de andere kant is het gestelde toch wel te begrijpen: een mens, die, hetgeen hij volgens eigen beste bewustzijn, binnen het geheel tracht waar te maken naar beste weten en met de beste bedoelingen, weerkaatst God en Gods bedoelingen, ook al beseft hij dezen zelf niet. Zo iemand zal een contact met God in zich ervaren, vooral wanneer hij de God, die in en rond hem werkt, niet vervangt door een beeld, dat hij buiten zich projecteert, maar meer en meer God leert beseffen als iets, wat steeds weer met hem, rond hem, in hem is, zonder daarom binnen menselijke voorstellingen te kunnen worden gevangen.

Hierdoor verandert a.h.w. de structuur van de mens in de totaliteit. Hij heeft geen scheidingslijnen meer van node tussen het eigen ik en andere ikjes. Hij is het geheel en toch gelijktijdig zichzelf, zonder dat er een kenbaar onderscheid voor hem bestaat tussen de werkelijke waarden van eigen wezen en anderen. Zo iemand vergroeit met een totaliteit, die zo vele verschillende waarden omvat, zo vele verschillende denkbeelden, gestalten, kleuren enz. Juist door het als gelijkwaardig aanvaarden van alles, door het wegvallen van de scheiding tussen wat van eigen Ik stamt en alle andere waarden, wordt God voor een mens meer kenbaar. Hij is nu niet alleen maar een Kracht, die rond, met en in mij is, maar ook een Kracht, die ik bewust beleef, die ik ben.

Wanneer ik bewust die Kracht ben, kan ik voor het eerst de ogen bewust opslaan en de werkelijke verhoudingen beseffen, de betekenis van al die andere delen van hetzelfde facet van leven rond mij. Dan eerst zal men ook kunnen beseffen dat de mensheid als geheel geen afzonderlijk, apart en uitverkoren deel van de schepping is, maar een bestemd deel van een totale openbaring, die eigenlijk een aaneenvoeging vergt tussen mensheid en alle andere facetten om een werkelijk beeld van God en leven te laten ontstaan. Het is een samenwerking, die niets heeft te maken met sentimenten, die niets heeft te maken met het leuke "goedzijn" dat de mens zo graag beoefent tegen zijn hondje, katje, kanarie of papegaai, maar dat hem kennelijk niet zo zeer ligt, wanneer het om zijn medemens gaat. Misschien begrijpt u nu, wat volgens mij goed is: het langzaam verdwijnen van de in ons nog bestaande grenzen tussen eigen ik en de schepping, waarvan wij deel zijn. Het is niet eens voldoende, dat wij, zoals een bekend beeld stelt, onszelf houwen tot de perfecte steen. Wij moeten zó perfect zijn, dat wij versmelten met alle andere stenen, dat wij met de anderen tezamen, de tempel zijn en niet alleen maar een steen, die zijn plaats heeft gevonden in de tempel.

Op deze wijze kunt u zich misschien ook voor gaan stellen, wat Jezus eigenlijk geweest is. Zolang wij Jezus willen zien als iets exceptioneels, scheppen wij tussen Hem en ons een grens, een kloof, een afgrond, die minder overbrugbaar wordt, naarmate wij Jezus verder boven ons stellen. Hij was mens met de mensen, is deel van de mensheid, zoals wij. Wanneer wij hem tot God gaan maken en ons erop gaan beroepen, dat Hij God was en wij dit niet zijn, maken wij de kloof te groot. Zegt men dan bovendien nog, dat hij aan het kruis is gestorven voor de mensheid, zodat wijzelf geen offers meer hoeven te brengen, zelf de eenheid of "verlossing" niet meer kunnen of hoeven te bereiken, dan is de afstand tussen Hem en ons, tussen ons en de waarheid van het Al eenvoudig onoverzienbaar geworden. Juist daarom herhaal ik: Jezus was mens. Hij was deel van dat facet van God, waartoe ook wij behoren, er mag tussen die Jezus en ons geen grens bestaan. Er moet een versmoltenheid zijn in ons besef tussen Hem en ons, zoals tussen ons en de hele mensheid. Wij moeten God waarmaken, zo goed in ons besef van die Jezus als in ons besef van de buurman, of het besef, dat een plant water nodig heeft, een medemens honger heeft of iets anders.

Je moet deel zijn van een wereld en die wereld moet, ook voor jou, een totaliteit zijn. Deze totaliteit kunnen wij alleen vanuit onszelf vormen tot een beleefd besef. Denk niet, dat dit betekent, dat wij de gehele wereld in haar verschijningsvormen nu ook maar klakkeloos dienen te aanvaarden, zoals zij zich vertoont. Wel betekent het echter, dat wij in volledige vrijheid en

volgens eigen besef en wezen in zo volledig mogelijke overeenstemming met God, zoals wij die kennen, waar moeten zijn in die wereld.

In dit verband is het wel aardig om op te merken, dat Jezus tegen Petrus zei: "Steek dat zwaard op." Geen geweld. Al kost het mij mijn leven, geen geweld! Er zijn andere mensen denkbaar, als bv. King, Gandhi en vele niet genoemden, die evenzo zouden reageren: geen geweld, maar waar en trouw jezelf zijn. Degene, die trouw zichzelf is, zelfs wanneer hij voor Pilatus staat, zoals Jezus was, is één met God. Één met God, zoals Jezus trouw bleef aan zichzelf, zelfs toen hij voor Herodes gebracht, zijn leven kon kopen met een enkel kunstje. Zoals Jezus zichzelf trouw blijft voor het Sanhedrin, wanneer hij weigert ook maar een enkel woord terug te nemen van hetgeen hij gezegd zou hebben of zich te verweren tegen een valse beschuldiging.

Waar zijn, jezelf trouw zijn, betekent niets alles, wat er in de wereld staat en is, nu ook maar zonder meer aanvaarden. Wij zijn niet geschapen om de wereld te hervormen, maar om in die wereld goed te zijn, goed te leven, en alleen het juiste te erkennen, en alles, wat onjuist is, aan te vallen. Aanvallen, niet door het andere te vernietigen of pogingen daartoe te wagen, maar door eenvoudig, waar, trouw en zo goed als wij kunnen, onszelf kenbaar in die wereld te maken en te zeggen: "Hier ben ik - met God." De reactie moet zijn: Ik ga zover als ik maar kan - met God - en weiger mijzelf of mijn God ook maar voor een ogenblik te verloochenen. Maar in dit verzet tegen u zal ik niemand van u schaden. Ik kan alleen geen afstand doen van hetgeen goed, juist en waar in mij is, zoals ik dit erken krachtens de God, die in, rond en met mij is.

Dit alles is voor mij aanleiding om de eenzijdige gerichtheid op kruisdood, offer en verlossing op de Goede Vrijdag af te wijzen. Wij moeten er steeds minder aan doen in deze zin. Wij moeten ons steeds minder bezig houden met het herdenken van het dramatisch en "Godgewilde", wonderbaarlijke gebeuren van Golgotha, en moeten steeds meer ons bewust worden van de band, die er bestaat tussen ons en de man van Golgotha, tussen ons en de Vader, die leeft in de man van Golgotha en van wiens bestaan in ons wij ons bewust kunnen worden, wanneer wij Hem tot ons bewustzijn toe willen laten. Wij moeten ons niet bezig houden met wonderen uit een ver verleden, maar dienen ons bezig te houden met het heden, met de Kracht, die vandaag met ons is, het vermogen, dat wij vandaag hebben, om zo de lasten van die wereld, waar wij het natuurlijk niet geheel mee eens zijn, te leren aanvaarden, te dragen en in deze aanvaarding van de wereld zelfs te komen tot een persoonlijk "goed" zijn, alleen maar, omdat wij weten dat het juist is "goed" te zijn.

Dat is het enige, wat eropaan komt. Of u mij nu spreekt over Jezus, de Goddelijke Verlosser of over Jezus, de revolutionair in Palestina, het maakt voor mij geen verschil. Dit is verleden. Dat alles is voorbij. Maar indien u mij spreekt van de Christus, die voor ons allen werkelijkheid wordt, wanneer wij hem maar kunnen aanvaarden, van een Jezus, die met ons allen steeds weer verbonden is, omdat ook Hij deel is van de mensheid, wanneer u mij spreekt over een God, die elk ogenblik met je is, wanneer je hem maar kunt accepteren, dan zeg ik: ja, dit zijn de dingen, waarover je moet spreken. Want dit is meer dan Pasen, Goede Vrijdag, Kerstmis, Pinksteren en alle plechtigheden, preken en herdenkingen tezamen. Dat is het belangrijke voor mij.

Wat zou ik nog meer moeten zeggen? Je zou het eigenlijk op zijn Tibetaans, op zijn Hindi's moeten samenvatten: Kijk rond U. Ziet u het alles? De kaarsen, het toneel met een figuur daarop, die gebaart, mensen...? Dit zijt gij!!! Zoekt U een God in de hemel? Heiligen, beschermgeesten, meesters? Denk daar eens over na en besef: Dit zijt gij!!!! Alles, wat je kunt aanvaarden, zelfs de openbaringen van het onzegbare, ben je zelf. En daarom moet je er ook iets mee doen.

Wij, geesten, doen het op onze wijze. Wij spreken, redeneren, zwoegen. Wij maken wel eens fouten, meen ik, wanneer wij zwoegen, om in uw wereld de zaken in orde te brengen. Maar ondanks alle vergissingen, én met alle dingen, die wij goed doen, willen wij maar een ding bereiken: wij willen de kloof doen verdwijnen, die wij - ook zelf vaak - tussen God en onszelf hebben doen ontstaan, die wij niet kunnen overbruggen in een aanvaarding soms. Zoals wij de kloof willen doen wegsmelten, die ligt tussen onze wereld en uw wereld, die wel niet zo concreet

is, als u denkt, maar die soms toch zo erg reëel lijkt. Ook wij falen steeds weer. Zo zijn wij. Wat moet ik dan van u vragen, verwachten? Dat u uw best doet. Meer niet. En zo dadelijk is het Pasen. Dan komt er een collega van mij, die u iets komt vertellen over opstanding. Misschien zal hij daarbij meer praten over politiek dan over de opstanding, zoals u die pleegt te herdenken. Hij zal misschien meer spreken over economie en menselijke noden, over psychologie zelfs, dan over het wonder.

U zult dan waarschijnlijk weer vragen: wat heeft dit nu met Pasen te maken? Maar hoe kunnen wij ooit een opstanding bereiken, hoe kunnen wij ooit bewust, als herboren, te midden der goddelijke werkelijkheid staan, wanneer wij niet kunnen begrijpen en aanvaarden, dat alles, alles zonder enige uitzondering - en of het nu behoort tot werelden, die wij kennen, zullen leren kennen of nimmer geheel zullen beseffen, - deel is van God en daarom ook deel van ons? Want ook wij zijn een deel van God. Zoek daarom altijd de werkelijkheid, waarin ook God voor u werkelijk is, vandaag. Meer heb ik u niet te zeggen.

Vraag: Is het voor Jezus niet erg, dat men steeds weer wijst op dat kruis, dat kruis en weer dat kruis, terwijl vele mensen aan zijn werkelijke leer voorbijgaan?

Antwoord: U vergeet één ding. Wanneer Jezus boven u, boven mij, zou willen staan - wat hij in de scala van bewustzijn ongetwijfeld is - en zo een grens zou willen stellen tussen zichzelf en ons, zou dit pijnlijk kunnen zijn. Dan zou hij zich af kunnen vragen: had mijn leven en dood wel zin? Waarom doen die mensen dit? Maar Jezus wil juist één zijn met de mensheid. Daarom kent hij het waarom en beseft zeer wel, waarom men steeds weer met het kruis schermt, maar aan de leer aarzelend voorbij pleegt te gaan. Jezus lijdt met de mensen wanneer zij lijden, maar deelt ook de vreugden, die zij kennen, zelfs wanneer die vreugden voortkomen uit hun onbesef. Hij ziet de vele goede bedoelingen en weet, dat dit het begin is van een god aanvaarding. Hij ziet de zelfverheffing, die bij de godsdienst nog zo belangrijk schijnt te zijn en weet, dat hierdoor haarscheurtjes ontstaan, waardoor hij met de mensen vaak geen werkelijk contact kan krijgen, maar weet ook, dat dit eens weer goed zal komen. Hij heeft geduld. U vergeet steeds weer, dat het eeuwigen geduld hebben - niet zoals mensen geduldig zijn en dulden, zoetelijk, steeds maar incasserende, zonder ooit iets terug te zeggen - omdat zij beseffen, dat uiteindelijk alles in orde komt.

Daarom is het beeld van de Goede Herder ook volgens mij vaak verkeerd uitgelegd, n.l. als iemand, die voorgaat, die leidinggeeft. Deze mensen vergeten vaak, dat in hun eigen symboliek Jezus niet alleen de Goede Herder is, maar gelijktijdig het lam. Stelt men alleen de herder, dan is er iets verkeerd. Stelt men alleen het lam, dan deugt de zaak ook niet. God is de herder. Jezus, één met de Vader, is herder en lam tegelijk. Juist daarom is hij onaantastbaar voor dingen, waar wij ons rot aan zouden ergeren.

Vraag: De mensen hebben het er steeds weer over, dat men God lief moet hebben. U zegt: "dit zijt gij". Is hier een samenhang?

Antwoord: Dit betekent, dat een mens nimmer waarlijk God liefheeft, wanneer hij zichzelf verheft boven de wereld, of zelfs een deel van die wereld afwijst. God liefhebben wil zeggen: Gods schepping liefhebben in alle aspecten. Veel mensen, die beweren God lief te hebben boven alles, zijn in wezen mensen, die bedoelen: ik heb datgene lief, wat mij verheft boven alle anderen, doordat ik Hem lief heb. En zo men aan een duivel zou mogen geloven, meen ik, dat een dergelijke wijze van "god beminnen" eerder bij de duivel thuis hoort dan bij God.

Vraag: Wanneer het bewustzijn groter en meer perifeer wordt, zal dit alles duidelijker worden, hoewel het individu dan weer oplost in de totaliteit.

Antwoord: U zegt het mooi. Ik probeerde het vooral duidelijk te zeggen. Bovendien, u zegt in feite: naarmate het bewustzijn zich uitbreidt en dus meer in relatie tot zichzelf gaat beseffen, houdt het op te bestaan. Wanneer ik zand, sodium enz. versmelt om glas te maken, ziet men de korrels niet meer. Zijn zij er dan ook niet meer? Zij blijven wel degelijk aanwezig, maar in

een andere samenhang, een andere vorm. Zo is het met het Ik ook. Menselijk gezien verandert de zaak, maar het Ik blijft bestaan. Zoals de chemicus uit glas nog steeds binnen de structuur daarvan het zandkorreltje van eens kan ontdekken. Indien de korrel zou kunnen denken, zou deze allereerst bemerken, dat het leven anders is geworden. Daarna zou ze beseffen, dat ze reflecteert en op de duur zou zij kunnen beseffen, dat deze reflectie alleen mogelijk is, doordat zij in de juiste verhouding met anderen samengebracht is. Dit, zo ver het teloor gaan van het Ik betreft. Wij zullen met het gehele bewustzijn reageren, maar gelijktijdig van onszelf bewust blijven en onszelf blijven beseffen als deel van het geheel.

Nog een ding en u kunt gaan pauzeren, want de koffieploeg zat zo even reeds te trappelen en dacht: wat zit die man door te zanikken. Ik heb getracht u duidelijk te maken dat de Goede Vrijdag geen dag is om met een lang gezicht rond te lopen en voortdurend te roepen: "De Heer is gestorven". Weet u, dat 50 jaar geleden de mensen op Goede Vrijdag nog probeerden tussen kwart voor 3 en kwart over 3 even vrij te zijn en wat te bidden, omdat zij meenden, dat op dat ogenblik Jezus stierf? Want zo was het hen verteld. Ik meen, dat Jezus van ons niet verwacht, dat wij rouwen om hetgeen hem is overkomen of jubelen, omdat wij er zoveel beter van menen te zijn geworden. Ik denk, dat hij alleen maar hoopt, dat wij in blijheid het beste zullen maken van Gods schepping en onze eigen mogelijkheden, daarbij trachtende iets te gevoelen van onze eenheid met alles, de verbondenheid met God en de mensheid.

Daarom zeg ik alleen maar: Vrienden, een vreugdig, prettig, gelukkig en heerlijk lichtend Paasfeest.

ESOTERIE

Goedenavond, vrienden.

Ik wil u eens spreken over de mogelijkheden die in de mens zelf schuilen en in het bijzonder over de vele krachten, die normalerwijze in de mens slapende aanwezig zijn.

In de mens treffen wij aan aantal functies aan, die geheel niet of slechts zeer beperkt ontwikkeld plagen te worden. Daarbij wijs ik op telekinetische vermogens, gevoeligheden op velerlei terrein, het waarnemen zonder gebruik van de ogen, ook in de tijd en over grote afstanden, enz. Er zijn nog vele reeksen van mogelijkheden, waarbij o.m. de verkeerdelijk vaak onder mesmerisme of magnetisme gerekende uitstralingen van krachten, suggestie, hypnose, somnambulisme enz. Deze gaven zijn in elke mens redelijk volledig als mogelijkheid aanwezig. Zij worden echter, dank zij de opvoeding, de maatschappelijke structuur en het voortdurend uitschakelen van deze reeksen in de genetische reeksen - de meest "sucsersrijke" mens is meestal de minst gevoelige - zelden voldoende gebruikt of ontwikkeld. Gebeurt dit toch, vooral op latere leeftijd, dan kunnen wij wel aannemen, dat een geestelijke of lichamelijke schok daartoe de aanleiding is geweest.

Hierbij valt op, dat bepaalde vormen van bv. helderziendheid en telepatisch vermogen sterk en snel tot uiting komen, wanneer hersenletsel optrad of t.m. een stevige hersenschudding plaats vond en de mens reageerde, voor hij geheel genezen was. Zelfs wanneer dit gebeurt, zal na de terugkeer in het normale bestaan de gave door de meesten worden onderdrukt, slechts enkelen blijven zich van de mogelijkheid bewust of gaan deze zelfs exploiteren. Hieruit blijkt, dat zeker in sommige gevallen sprake is van een zuiver biomechanische kwestie. Het gaat hierbij niet om z.g. zuiver geestelijke waarden, maar om iets, wat wel degelijk een samenhang heeft met het zenuwstelsel, de gangbare denksporen in de hersenen en zelfs met het al dan niet sterk geactiveerd worden van bepaalde waarnemingcentra in de hersenen. Zo ik u spreek over deze gaven, wil ik dus zeker niet alleen naar wijzen op de grote geestelijke waarden en krachten. Ik wil wel degelijk beginnen waar elke mens moet beginnen: bij de materie. Gezien mijn beperkte spreektijd wil ik dit alles in enkele stellingen en punten samenvatten.

Het z.g. sensitief zijn omvat mede voorgevoelens, onbewuste en niet redelijke associaties enz. Deze mogelijkheid is in elke mens aanwezig en actief, het geheel zal sterker tot uiting komen naarmate men zich deze werkingen meer realiseert en ze meer durft toetsen aan de werkelijkheid. Wantrouwen tegen eigen gevoeligheid is er bij zeer veel mensen de oorzaak van, dat deze zich niet verder kan ontwikkelen. De conclusie bij dit eerste punt luidt dan ook: voorgevoelens moeten niet zonder meer terzijde worden gelegd of worden opgevolgd, maar dienen gecontroleerd te worden. Ga voortdurend de voorgevoelens na, die redelijk of onredelijk, in u opkomen en vergelijk dezen met de latere gebeurtenissen. U zul dan na een betrekkelijk korte periode - veelal reeds na één tot één en een half jaar - in staat zijn in uw voorgevoelens de weg te kennen, uit te maken, wat werkelijk met de toekomst e.d. te maken heeft - zo een werkelijk vaak prognostisch inzicht omvattende - en onbewuste reacties zonder meer. U zult dan tevens ontdekken, dat u gevoelig bent voor gebeurtenissen, die zich ver buiten het bereik van uw stoffelijke waarnemingsvermogens afspelen.

Al hetgeen behoort tot de hersenfunctie wordt mede beïnvloed door het geheel van de mensheid. Vanuit dit zogenaamde bovenbewustzijn, dat het geheel van de mensheid dus omvat, zal een zekere suggestieve en richtende invloed op elk individu worden uitgeoefend.

Conclusie: daar het denken van de gehele mensheid invloed op u uitoefent, is het zaak steeds weer te erkennen, waar en wanneer in u impulsen, tendensen enz. ontstaan, die niet volgens eigen beste weten onmiddellijk uit eigen wezen voortkomen. U kunt dit vaak bereiken door u eens af te vragen, waarom u zo gek hebt gedaan, of waarom u zo onverwacht reageerde. Indien geen andere en redelijke verklaring te vinden is voor deze afwijkingen van de norm - als bv. het gebruik van alcoholica, bijzonder inwerkingen van geluid en licht - moogt u wel aannemen, dat de stimuli u vanuit een gemeenschappelijk bovenbewustzijn bereikten. Nagaan hoe dergelijke inwerkingen tot stand komen, kunt u niet. Wel kunt u, door voortdurend aandacht te schenken aan het aanwezig zijn van dergelijke impulsen, leren onderscheiden, welke invloeden vanuit uw omgeving of de mensheid op u inwerken. Dit geeft u de mogelijkheid, u snel aan de omgeving of het geheel van de mensheid aan te passen, zonder daarbij de controle over eigen reacties te verliezen.

Inzicht in de eigen persoonlijkheid is bij de doorsnee mens gebaseerd op één deel erkenning van begeerten, één deel erkenning van conventies en één deel ontgaan of omgaan van herinneringen en ervaringen van het eigen Ik die, gezien de beide eerste punten voor dit Ik niet aanvaardbaar zijn. Elke mens heeft in zijn herinnering, reactie en denken zogenaamde dode punten. De conclusie moet dan ook hier luiden: waar in uw denken, uw reageren, een sterke eenzijdigheid optreedt, of door u bepaalde factoren bij voortduring verwaarloosd blijken te worden tot het te laat is, kunt u aannemen, dat bepaalde herinneringen van het eigen Ik, die niet voor dit Ik aanvaardbaar zijn, de oorzaak vormen. Het doordringen in dergelijke onbekende gebieden van het Ik is vaak zeer moeilijk. Alleen reeds het erkennen van het bestaan van dergelijke tendensen maakt het reeds mogelijk, een te grote eenzijdigheid, zoals deze hierdoor veroorzaakt pleegt te worden, op te heffen of om te buigen tot een meer redelijke en beheerste aanvaarding en verwerking van feiten.

Vervolgens stel ik: naast de zuiver lichamelijke krachten bezit de mens een aantal vermogens, die niet geheel materieel omschrijfbaar zijn en waarvan het bestaan slechts zeer ten dele menselijk objectief is bewezen. Sommige daarvan worden omschreven als ectoplasma, prana, levenstromen, enz. door verschillende groeperingen. Deze krachten, ofschoon niet zuiver materieel en niet of meestal niet materieel meetbaar, behoren grotendeels tot de werkingen van, of werkingen via het lichaam. Wanneer het lichaam in perfecte conditie is, zullen deze krachten zich gemakkelijk manifesteren en door het Ik bepaald kunnen worden. Zij worden dus geleid gemanifesteerd en het Ik heeft op de gang der zaken middels de wil een bepalende invloed. Wanneer een lichaam in een toestand van uitputting verkeert, treden soortgelijke werkingen en krachten wel op, maar zij kunnen nu niet door de wil worden geleid, zodat zij onbeheersbaar zijn. Conclusie: Het heeft weinig zin, verschijnselen tot stand te brengen of op te roepen, wanneer wij niet in staat zijn deze te beheersen. Wij moeten er daarom zorg voor dragen dat bij een gebruiken van dergelijke krachten, de lichamelijke conditie zo goed mogelijk zal zijn en zullen zo bewust mogelijk gebruik moeten maken van die krachten, waarvan wij

veronderstellen - aannemen of van anderen horen - dat zij als mogelijkheid in ons bestaan of tot ons wezen behoren. Door dergelijke oefening van het ik zal het mogelijk zijn deze levenskracht, - ectoplasma enz bewust te gebruiken en daarmee vaak wonderbaarlijk schijnende prestaties tot stand te brengen. Hieronder vallen ook de mogelijkheid tot het genezen van medemensen, het ingrijpen of helpen van anderen door geprojecteerde gedachten, telepatische en telekinetische prestaties.

Het is niet onmogelijk, dat u uit deze opsomming meent te kunnen vernemen, dat ik dit alles vanuit een misschien zelfs te zeer materialistisch standpunt wens te benaderen. Het tegendeel is waar. Maar het is een dwaas die begint de werkmans en zijn bekwaamheden te omschrijven, zonder daarbij allereerst de nadruk te leggen op het feit, dat de mogelijkheden van de werkmans voor een groot deel zullen worden bepaald door zijn vermogen om te gaan met bepaalde instrumenten, terwijl ook de kwaliteit van die instrumenten zeker mede het mogelijke resultaat zal bepalen. De menselijke geest kan slechts werken met een lichaam, waarin ook krachtens de ratio - de rede - de wil en de gerichtheid van eigen wezen bepaalde prestaties mogelijk worden. De geest zal dus altijd gelimiteerd worden door de staat, waarin u stoffelijk verkeert en datgene, wat u stoffelijk als mogelijke eigenschap of gave voor uzelf kunt accepteren en ook wilt gebruiken. Daarvoor de geest een zeer groot deel van de z.g. paranormale of psychische prestaties van groot belang kan zijn, zeker ook voor het leren kennen van de omgeving en het uitdrukking geven aan eigen persoonlijkheid, moeten wij stellen: voor de geestelijke bewustwording is het gebruik van de z.g. paranormale vermogens van de mens zeer belangrijk en naarmate dezen meer beheerst en volgens eigen wil beter bruikbaar zijn, zal het inzicht van de geest in wereld en eigen Ik juist worden en zich sneller ontwikkelen.

Onmiddellijk hieraan kunnen wij dan toevoegen, dat elke mens, die geen gebruik maakt van gaven of capaciteiten, die deel van zijn wezen zijn, tegenover zichzelf en ook voor eigen bewustzijn, zelfs wanneer dit deel in het onderbewuste verborgen blijft, schade gaat veroorzaken. Een begrip van tekortschieten, van falen is voor de mens reeds in het dagelijkse leven een hinderpaal. U zult dan ook begrijpen, dat een dergelijk gevoel, zelfs indien men dit niet bewust kan ontleden, fnuikend kan zijn. Wij moeten trachten, het gevoel van onvolledigheid, onjuistheid, tekortschieten enz. in eigen wezen dus zoveel mogelijk op te heffen. In de meeste gevallen tracht de mens dit tot stand te brengen, door op ander vlak naar buiten toe scherp te ageren. In de meeste gevallen zou de mens er echter beter aan doen zich eerst eens af te vragen, welke van de in hem aanwezige mogelijkheden en capaciteiten hem zouden kunnen helpen, deze gevoelens van frustratie en tekortschieten te overwinnen.

Waarmede ook deze conclusie duidelijk is geworden, naar ik hoop. Alles samenvattende meen ik te mogen stellen: De mens heeft op aarde zoveel vermogens, die hij in deze tijd niet of zeer onvolledig gebruikt, dat het voor de mens, die bewustwording zoekt, van het allerhoogste belang kan worden geacht, dat hij zich ook met deze functies in eigen ik bezig kan houden. Hij mag daarbij m.i. niet afwijken van het pad der menselijke redelijkheid. Het is zeer eenvoudig bepaalde dingen mystiek te stellen en zelfs innerlijk te ondergaan, zonder dat zij ook maar even op de wijze, waarop die mens naar buiten toe leeft en ondergaat, werkelijke invloed uitoefenen.

De mystieke beleving kan voor ons de stimulus zijn om tot uiting te komen van in ons liggende vermogens. Zodra de mystiek echter gaat fungeren als een vervanging voor de noodzaak tot uiting en beleving, is zij misleidend en over het algemeen voor een algehele ontwikkeling van het ego eerder als een negatieve invloed te waarden.

Denk nu niet, dat ik tracht hier de mystiek af te breken. Ik heb echter te vele voorbeelden gezien van het door mij geschetste. Vergelijkend wil ik u er op wijzen, dat zeer vele mensen, omdat zij rekenen op een verlost zijn door Jezus Christus, eenvoudig te beroerd zijn om zelf en vanuit zich ook maar te proberen volgens eigen bewustzijn, denken en handelen iets van de eeuwige zaligheid voor zich te verwerven. Ik zou u er op willen wijzen, dat zeer vele mensen, juist omdat zij volstaan met dromen en werkelijk gezag en werkelijke verantwoordelijkheden maar al te gaarne aan anderen delegeren, te lui worden om voor zichzelf te denken, bewust te reageren en te handelen volgens eigen besef, in plaats van volgens door anderen gestelde regels. Ik zou u

er op willen wijzen, dat er veel mensen zijn, die omdat anderen bv. scheppend werk beter schijnen te doen dan zij menen dit te kunnen volbrengen, weigeren zelfs maar een poging in die richting te doen. Dit, terwijl zij in zich de neiging hiertoe kennen en onbevredigd blijven door hun weigering. Op deze wijze kan men het gehele leven tot een voor het Ik negatieve beleving en waarde maken.

Op een dag als deze Goede Vrijdag lijkt het mij dan ook juist de mens te herinneren aan de vele mogelijkheden, waarover hij beschikt, dan hem er aan te herinneren, dat in het verleden anderen zo veel voor hem hebben gedaan. Het verhaal van de Goede Vrijdag is algemeen bekend. Alles wat toen gebeurd is, voor u is gedaan, kunt u zich alleen waardig tonen, door vanuit u zelf een maximum aan prestatie te leveren. Zodra u anderen de lasten van uw leven laat dragen - hoe groot en desnoods goddelijk die anderen ook mogen zijn in uw ogen - terwijl u zelf iets daaraan kunt doen, maakt u zich m.i. schuldig tegenover God en uzelf. Handelt u onjuist, scheidt u voor uzelf in geestelijke bewustwording en zelfs materiëel, bezwaren, die onnodig zijn, dan onttrekt u zich aan de werkelijke bedoeling van het kruisoffer.

Ik wil hieraan toevoegen, dat de vele mensen, die steeds maar weer herhalen, dat zij geen bijzondere gaven bezitten of zelfs, dat zij eenvoudigen van geest zijn, dit maar al te vaak zullen doen, omdat zij bang zijn voor de mogelijke consequenties van een streven en beleven, dat de nu zo gezellig gestelde beperkingen te boven dreigt te gaan. U kunt meer, dan u doet. U kunt meer verantwoordelijkheden aan, dan u bereid bent te aanvaarden. U hebt veel meer kansen om medemensen te helpen, om de wereld wat beter te laten draaien, dan u durft te veronderstellen. Juist daarom lijkt het mij, zeker op een dag als deze, goed voor de mens eens een besluit te nemen: het besluit, dat hijzelf, waar hij kan, zo goed als hij kan en met gebruikmaking van alle wel niet, of niet geheel, begrepen kwaliteiten van zijn wezen, zal trachten de verantwoordelijkheid van eigen daden, behoeften en leven als geheel zelf te dragen.

Waarmee naar mij dunkt, genoeg is gezegd. U had waarschijnlijk van mij een meer "geestelijke" overweging verwacht, of mogelijk een gepassioneerde beschrijving van alles, wat in het menselijke denken nog steeds met de Goede Vrijdag en het paasfeest samenhangt. Maar indien u, mijne vrienden, ooit nog eens de opstanding uit de dood, zelfs de geestelijke dood, wilt beleven, moogt u niet vergeten, dat het noodzakelijk is, ook het lagere in uw beschouwingen een plaats te geven. Volgens de christelijke geloofsbelijdenis voer Jezus zelfs na zijn dood drie dagen ter helle; je kunt niet tot het Licht komen, wanneer je niet bereid bent, daartoe ook door het duister te gaan. Je kunt het Licht van de geest niet bereiken, wanneer je niet bereid bent alle aspecten van het stoffelijke bestaan eerlijk en ernstig te beschouwen. Je kunt niet tot het werkelijke leven komen, wanneer je niet bereid bent het feit van de dood te aanvaarden. Daarin ligt de essentie van alles, wat ik op een dag als deze bijzonder duidelijk zou willen zeggen: De wereld is chaos. In deze dagen voelen velen van u zich ziek, gefrustreerd enz. U kunt zich daarbij natuurlijk neerleggen. Maar juist is het eens na te gaan, hoe u - en met welke gaven - daaraan iets kunt doen

Goedenavond.

d.d. 12 april 1968